

IHOR BUZKO
Csontváz
a szerkesztő íróasztalában

„Azt hiszem, minden valamirevaló újság szerkesztőjének íróasztala tele van emberi csontvázakkal...”

Tenyérével végigsimított sima, politúrozott íróasztalán, amely először emléktette egy drága koporsóra, olyanra, amelyet a nyugati filmekben látni – fényezett, négyszögletes, intarziás, oldalt sárgaréz pántokkal és fogókkal. Láda azoknak, akik sokat tudnak.

A fenti, tréfásnak hitt megjegyzést látogatója nyilván jó előre kigondolta, meglehet, bizonyos mértékben az a céllal, hogy oldja a légkör feszültségét, és a beszélgetést kevésbé hivatalos mederbe terelje. De hogy hihette ez a kezdő újságíró, hogy neki hasonló humorérzéke van? És hogy neki, az ő posztján, egyáltalán van humorérzéke?

Érezte, hogy ajkát egy pillanatra cinikus mosoly hagyja el. Ma már másodjára.

A nő természetesen azonnal megértette, hogy e nélkül a mondat nélkül is boldogult volna. Sőt, meglehet, hogy e nélkül nagyobb sikert ért volna el. Végül is, a mondás nem volt túl eredeti – mindössze azt jelentette, hogy sok család őriz kívülállókra nem tartozó családi titkokat. Adott esetben szakmai titkokról volt szó, amelyek súlya alatt, a látogatója szerint széteshet az ő íróasztala.

Kitöltötte magának a maradék konyakot, és az üres üveget a padlóra tette. Észre kellett vennie, hogy a konyak csuda gyorsan elfogyott. Nem is nézett az órájára, mivel tudta, hogy attól nem lesz könnyebb – odakint már rég besötétedett.

A lány reggel telefonált neki, és megállapodtak, hogy találkozni fognak. A dolog egyszerű volt, ha nem is teljesen szokványos. A fiatal újságíró interjút kért tőle, a tekintélyes újság szerkesztőjétől, hogy avassa be őt – ahogy a lány mondta – „a saját lapja sikerének titkaiba”.

Az asztala mellett tornyosuló újsághalmazról elvette a legfrissebb számot, és elégedetten nézegette az első hasábot.

„A fenébe is, valóban jól sikerült” – dörmögte csak úgy, magában, s egy korty konyakkal leöblítette mondatát, majd egy futó grimasszal csettintett hozzá (ronda szokás, amitől, nem tudott leszokni), és beleszorgolt a friss újságba. Valóban, nem egészen két év alatt sikerült felemelnie az addig kevésbé ismert lap pél-

dányszámát olyan mértékben, hogy az már-már telefonszámra emléktette. Teljesen logikus feltételezés tehát, hogy ő ismeri a siker különleges receptjeit. Jól lehet bármilyen siker alapreceptje a mindennapi alapos, aprólékos munka. Ezzel a hangzatos magyarázattal éltek előtte is, és nyilván ezután is fognak. Egy szóval, amikor beleegyezett az interjúba, azt gondolta, hogy nagyjából tudja, miről fog beszélni. Annyira elfoglalt volt akkor, hogy fel sem ötlött benne, hogy elutasítsa a kérést és kijelölje a beszélgetés időpontját. Néhány óra múlva pedig a lány már ott ült nála a szerkesztőségben a kopott bőrdíványon.

A csinos farmerkosztümbe feszülő idomok értelmes tekintettel egészültek ki, s az egész beszélgetés esztétikuma kellemes hatást tett rá. Sőt, mi több, az sem bosszantotta különösebben, hogy ismerkedésük során kissé hosszúra nyúlt a beszélgetés „általános része”, s ez nagyon jó jel volt, figyelembe véve az ő jellemző krónikus időhiányt. Egy pillanatra még érdekesnek is találta, hogy interjúalany lehet, noha ez különösebben nem legyezgette a hiúságát, de azért nem rossz reklám a lapja számára. Úgyhogy semmi rossz szájíz nem maradt volna benne, ha a lány nem hozakodik elő ezzel a viccesnek szánt megjegyzéssel a szerkesztői asztalra rejtett csontvázról.

Ekkor értette meg, hogy nem kellett volna beleegyeznie ebbe a beszélgetésbe. A nő nem azért jött, hogy meghallgasson még egy klasszikus előadást az újságírás művészetéről. A csontvázakat akarta látni szekrényében, vagy az íróasztalában.

Bosszúsán nézte, hogy villog a kis zöld szem a számítógép sötét monitora alatt. Nagy kedvet érzett ahhoz, hogy kirántsa a vezetékét a konnektorból és összetörje a gépet, hogy ez a zöld szem végre kihunyjon, és ne fenyegetsen azzal, hogy bármelyik pillanatban kivilágosodik a monitor. Csak úgy kirántaná a zsinórt, majd eloltaná a világítást, bezárná a boltot és hazamenne. De nagyon jól tudta, hogy pár pillanat és megérinti az „egeret”, mire a monitor bekapcsol, és ő marad.

Nehézkesen felemelkedett helyéről, majdnem feldőntötte a székét, és kissé bizonytalan léptekkel a titkárnői asztalhoz ment. Volt még egy rossz szokása, amitől nem tudott megszabadulni: titokban szerette megdézsmálni a titkárnője cigarettáját. Most is majdnem egy tele dobozt talált az íróasztal felső fiókjában (mintha a nő szándékosan tette volna oda, hogy megkísértse őt). Nem gyakran folyamodott ilyesmihez, mondjuk egyszer-kétszer egy hónapban, és csak azért, mert tudta – ha ő egyszer egy teljes csomag cigarettát vesz magának, újra zsinórban fog rágyújtani. A fényes doboz tehát a helyén volt, és ez megmentette attól,

hogy esetleg nagyobb csikkeket keressen a hamutartóban. A második vagy a harmadik szippantás után kifújta magából az egyébként sem túlságosan erős lelki ismeretfurdalást és újra asztalhoz ült.

Egyébként majdnem egy óra hosszat beszélgettek, ami jóval több volt, mint amire számítani lehetett, és mindabból, amit elmondott a lánynak, végül is egészen takaros cikk kerekedhetett. Segítségére volt szerkesztői tapasztalata és a lány azon igyekezete, hogy ha kezdő újságírónak látszott is, azért borzasztóan tehetséges kezdő benyomását igyekezett kelteni, valamint az a közös vágyuk, hogy ne azzal a tudattal váljanak el: kölcsönösen átverték egymást. Valószínűleg az interjúk nagy része így születik.

Néhány érdekes esetet, történetet is el kellett mondania szerkesztői múltjából. Elbeszélésének egyes részletei egyszerűen csak érdekesek vagy mulatságosak voltak, mások viszont okulásul szolgálhattak, de ami a legfontosabb, az elmondottak nem akadhattak fenn a lehetséges cenzúrán, ezért az interjú alkalmas volt arra, hogy bármilyen kiadványban megjelenjen.

Amikor a végén vendége visszatette táskájába a diktafont, nagyon elégedettnek látszott, talán akkor még nem jött rá, hogy a csontvázak, amelyekre ő tapintatlanul rákérdezett, továbbra is érintetlenül maradtak az asztalfiók homályában. Képletesen szólva, az öreg íróasztal sokoldalú bemutatása során magyarázatot kellett fűznie a fényezett asztallapon fellelhető karcokhoz és az évek során az asztal mellett ülő nevezetes személyiségek cigarettaparazsa által okozott nyomokhoz, miközben egyetlen fiókot vagy oldalrekeszt sem nyitott meg. Magában nagyra értékelte a lány dicséretes tájékozottságát, ám ragyogóan kívágta magát semmire sem kötelező általános frázisokkal. Eközben a nyelve annyira megoldódott, hogy vendége gyorsírással akár a kész cikket lejegyezhetette.

Miért is kellett volna tudnia, hogy az egyik, általa említett név olyan ember írói álneve, aki már fél éve nincs ezen a világon.

Hirtelen élmélygés fogta el, ezért megkezdett cigaret-táját idegesen elnyomta a bronz hamutartóban, amelyet a vendégek asztalán tartott. Mindez arra utalt, hogy hamarosan még egy rossz szokásától megválnak.

A monitor alatti zöld szem folytatta kitérőt, alattomos lüktetését, s ez arra emlékeztette, hogy ideje befejeznie a napot.

Az említett nevek a megboldogult Valerij kedvelt és gyakran használt, de nem egyedüli írói nevei voltak. Ezzel a kétségtelenül tehetséges újságíróval közel két évig dolgozott együtt, majdnem a lap alapítása óta, de együttműködésük meglehetősen különösnek tetszett.

Valerij elektronikus postával küldözgette a maga cikkeket, a tiszteletdíját a bankszámlájára utalták át, ezért gyümölcsözőnek mondható együttműködésük egész ideje alatt mindössze kétszer vagy háromszor találkoztak, úgyhogy még ismerősnek is csak némi túlzással nevezhette őt. Idővel szinte irreális személynek tetszett, az internetes játékok virtuális szereplőjének, aki csak ott, a világháló zugaiban létezik, ott vándorol szintről szintre, megkerülve a veszélyes helyeket, magának titkos fájlokat szerez csupa értékes információval, és időről-időre megküldi neki a cikkeket. Egyébként, az esetek többségében, egy valamennyire is gondolkodó szerkesztőnek nem feltétlenül kell személyesen ismernie szerzőjét. Az a fontos, hogyan dolgozik az illető, milyen információkkal rendelkezik és természetesen, hogyan ír. Mindezt Valerij kiválóan csinálta. Kitűnő szimata volt, érdekes titkokra bukkant, és értett hozzá, hogy megfelelően kibontsa őket, hogy az események középpontjában maradjon, és keresse a találkozást a megfelelő emberekkel.

Ma már nem tudná megmondani, mikor és milyen alkalommal látta utoljára. A temetés ezúttal figyelmen kívül hagyható.

Az újságíró haláláról kiadott hivatalos közlemény ízléstelenül banális volt. „...Hajnali két óra körül, VAZ 2109 rendszámú személyes használatú gépkocsiját vezetve... ittas állapotban, elvesztette uralmát a kormány felett, letért az úttestről és az út menti villanyoszlopnak ütközött, s az ekkor szerzett sérülései következtében a helyszínen életét veszítette.”

Némi saját nyomozás nagyjából megerősítette a hivatalos verziót. Valóban, éjfél után két óra tájban, egy jól kivilágított útszakaszon, valóban, a saját lestrapált kocsijával, és valóban ittas állapotban lerepült az útról, és egy betonoszlopnak ütközött. Azt nem sikerült megállapítania, hol tartózkodott éjfél után, és hova száguldott olyan későn akkora sebességgel. Egyébként ki fog logikát és következetességet keresni egy ittas ember tetteiben?

Hát ez van. Se lövések, se egy váratlanul elébe vágó kamion az útkereszteződésben, se kábítószer túladagolás, sem véletlen fürdőszobai baleset, sem váratlan leugrálás a tizedik emeletről. Csak közlekedési eszköz vezetése ittas állapotban. Csak ...

Senki sem találhatott okot a fantáziálásra ebben a tragikus eseményben. Természetesen, Valerij elsőrangúan vezetett, természetesen a foglalkozási területe meglehetősen veszélyes volt, de szó sem lehetett szándékos gyilkosságról.

A történet egészen addig nagyjából logikusnak látszott, amíg a szerkesztőségbe elektronikus postával

meg nem érkezett az a bizonyos cikk. Ez pontosan a Valerij halála utáni negyvenedik napon történt. Ebben egy újságíró megsemmisítését célzó, majdnem tökéletesen végrehajtott műveletről volt szó, egy olyan újságíróéról, aki nagyon is fontos információ birtokába jutott, vagyis, egészen pontosan arról, hogyan és miért ölték meg Valerijt.

A monitor alatti kis szem már egy pokolgép villogójára emlékeztetett. Vagy dolgoznia kellene vagy hazamenni. Zsibbadt ujjával megbökte az „egeret”, felserkentve az alvó monitort.

Azt a cikket nem közölte. És természetesen nem azért, mert nem hitt az írásnak. Ellenkezőleg. Abban a szent igazság volt, s erről mindannyiszor meggyőződhetett, amikor megpróbált ellenőrizni néhány tény, ám ilyen esetekben akkora ellenállásba ütközött, hogy többé semmi kétsége nem lehetett a kérdés fontosságát illetően. Ez a gyilkosság a kivitelezés tökéletességével és egyszerűségével lepte meg. Elemi dolgok – egy újságíró a bárba hívni egy beszélgetésre, majd telefonon értesíteni őt, hogy valahol valami baj történt, ezáltal arra készíteni, hogy a jogosítványát kockáztatva kocsiba üljön, amelyet már kipreparált egy szakember, és nagy sebességgel elhajtson. De nem is ez, illetve nemcsak ez volt a döbbenetes a dologban. Ahogy az anyag olvasásába fogott, azonnal feltűnt neki az írás sajátos stílusa és modora. Hihetetlenül hangzik, de tudta, ki írta a cikket, anélkül, hogy az aláírásra pillantott volna. Amikor végre elolvasta a meglehetősen terjedelmes szöveget, azt a nevet látta meg a cikk alján, amelyre számított. Néhány perc múltán visszazökkent a valóságba, hátrább húzódott a monitortól, amelybe már-már belenyomta gyöngyöző homlokát, légszomjat érzett, a szíve sérülékenynek és megbízhatatlannak mutatkozott. Ekkor megértette, hogy az örület határán van. A cikk alatt a megboldogult Valerij álneve állt.

Mindezt persze Valerij valamelyik barátja írhatta. Legalábbis így próbálta magának megmagyarázni... De ebben a magyarázatban nem volt logika. Kinek és miért lett volna arra szüksége, hogy egy elhunyt ember írói álnevét használja és utánozza a stílusát? De valami magyarázatot mégis kellene találnia. Később aztán nem foglalkozott többé vele, áttette a megoldhatatlan kérdések kategóriájába, mivel amúgy is ömlött az anyag a szerkesztőségbe, mint azelőtt, Valerij halála előtt. Ezeket a cikkeket jobbra közölték is. Másokat viszont lemezre másoltak, így ezek a Valerijról szóló első cikkel együtt a szerkesztői íróasztal fiókjába kerültek.

Megköszöri a dohányfüsttől reszelős torkát és elindította a kurzort a közben feléledt monitoron, a meg-

felelő ikonokra kattintva. Napközben már belepillantott a postaládájába, és tudta, hogy ott küldemény várja egy olyan személytől, akinek a cikkeit csak akkor olvassa, ha egyedül van, amikor a munkatársai már hazamentek. Legalábbis, így volt ez az utóbbi félévben.

A modem sajátos hangot adott és megkezdte az információk továbbítását az elektronikus dzsungelen át a megfelelő szerverre.

Furcsa hang volt. Az utóbbi időben már nem úgy fogta fel, mint egy megszokott zörejt, mondjuk a lift zaját a lépcsőházból. Volt benne valami olyasmi, ami a komor, őszi pusztában magányosan álldogáló ember hangulatát idézi. Képzeteiben felrémlert több ezer kilométernyi vezeték, amely átszeli az éjszakát, s kifeszül a telefonpóznák sötétlő keresztjein. Mezőkőn és völgyeken át száguld, egybefűzi a kis- és nagyvárosokat, az erdőket és az erdősávokat a néma égbolt alatti álmos, elcsitult térségben. A világháló már nem tűnt olyan megszokottnak és érthetőnek. Az egymás között meglehetősen bizonytalanul összekapcsolt, egymástól száz meg ezer kilométerre található számítógépek halmaza nagyon is veszélyes lehet az ember számára, mivel elvesz benne minden emberi képzelet.

Ezekről a gondolatokról nyugtalan lett, és már bánta, hogy bizonyos mértékig visszaélt az alkohollal, és megfosztotta tudatát az évek során kidolgozott pragmatikus és racionális páncéltól.

Egyik gondolat a másikat húzta maga után, sokkal sebesebben, mint a számítógép az információt a távoli szerverről.

Maradt valami nyugatalanság ebben az átfoghatatlan térségben, valami feszültség, ami sehogy sem akart feloldódni az éterben, és időről-időre érthetetlen módon csatlakozott a megfelelően rendezett elektromos impulzusokhoz és beömlött valamelyik vezetékbe, hogy milliányi hasonló jellel együtt szágdjjon tovább.

Mialatt a számítógép végezte a maga dolgát, kulcsot vett elő a zsebéből, kinyitotta az íróasztala fiókját és a fiók távoli sarkából elővette a lemeztartót. Kivett belőle egy aláíratlan anyagot és betette a meghajtóba.

Annak a fiatal újságírónek igaza volt. Biztos, hogy maga sem volt tisztában a megjegyzése igazi értelmével, mégis száz százalékban igaza volt.

Megnyitotta az elektronikus postaládát, kiválasztotta a szükséges utasítást, majd újra klikkelt.

Ez már kész örület. De mivel profi volt, így meg kell békélnie, és együtt kell élnie mindazzal, amit íróasztala sötét zugaiba rejtett.

Misley Pál fordítása